

TRŽIŠTE OSIGURANJA ADRIA REGIJE U 2022. GODINI

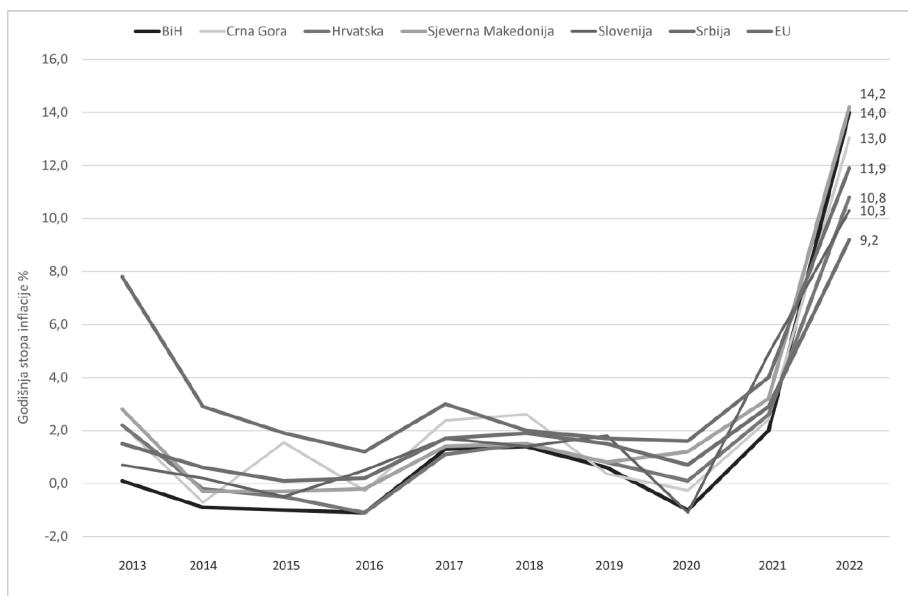
Komparativna analiza tržišta osiguranja zemalja ADRIA regije (Bosne i Hercegovine – BiH, Crne Gore, Hrvatske, Sjeverne Makedonije, Slovenije i Srbije) omogućava da se bolje sagledaju osnovne karakteristike sektora osiguranja u ovim zemljama, u smislu uočenih trendova i najvažnijih reperkusija pandemije i novonastale ukrajinske krize.

Podaci koji su korišteni u analizi prikupljeni su iz zvanično objavljenih izvještaja za 2022. godinu relevantnih udruženja osiguravatelja, centralnih banaka, državnih zavoda za statistiku i institucija za nadzor sektora osiguranja u ovim zemljama. Baza podataka za višegodišnji period (počevši od 2007. godine, kao godine prije početka velike ekonomske krize) pruža uvid u trendove, odnosno dugoročnu dinamiku kretanja najznačajnijih pokazatelja sektora osiguranja u regiji.

Makroekonomsko okruženje

Ukupan broj stanovnika ADRIA regije u 2022. godini procijenjen je na 18,65 miliona¹, što je za 1,56 miliona (7,72%) manje u odnosu na 2007. godinu, a prisutni trend depopulacije posljedica je dejstva niza faktora, među kojima se najčešće izdvajaju: demografsko starenje, visoka stopa nezaposlenosti, posljedične migracije u zapadnoevropske zemlje, korupcija, itd. U odnosu na prethodnu godinu, u 2022. godini ukupna populacija smanjena je za 162.333 (0,87%), što pokazuje nastavak emigracije iz zemalja regije nakon pandemije. Naime, prema izvještaju UN-a o migracijama u 2020. godini, zbog pandemije globalna migracija je usporila za gotovo 30%. Kada je u pitanju ukupni nominalni GDP ADRIA regije, on je u 2022. godini iznosio 228,79 milijardi EUR, a najveće učešće u njemu imala je Hrvatska sa 67,39 miliona EUR (29,45%).

¹ Podaci se odnose na procjene broja stanovnika sredinom godine izvršene od strane relevantnih državnih statističkih zavoda pojedinih zemalja, a za BiH i Sjevernu Makedoniju podaci za 2022. godinu su procijenjeni na osnovu podataka iz 2021. godine, korigovanih za dostupne podatke o prirodnom prirošću i neto efektima migracija u 2022. godini.

Slika 1. Kretanje stope inflacije u zemljama ADRIA regije i EU u periodu 2013. – 2022. godine

GDP *per capita* za regiju u 2022. godini iznosio je 12.269 EUR, a daleko najveći GDP *per capita* imala je Slovenija u iznosu od 27.975 EUR.

Utjecaj pandemije, a nakon toga i ukrajinske krize na ekonomiju u 2022. godini najbolje se može vidjeti na Slici 1, koja pokazuje da su se stope inflacije u zemljama regije kretale od 10,3% u Sloveniji do 14,2% u Sjevernoj Makedoniji, dok je u EU zabilježena stopa inflacije od 9,2%. Možemo primijetiti da je 2022. godinu obilježila ekstremna inflacija, sa daleko najvećim stopama u posljednjih deset godina.

Izazovi nove regulacije

Jasno je da postoje značajne razlike među zemljama ADRIA regije u pogledu nivoa njihovog ekonomskog razvoja, a što je povezano i sa procesom njihovih evropskih integracija. Slovenija (od 2004. godine) i Hrvatska (od 2013. godine) su članice EU, dok su ostale zemlje u statusu kandidata za članstvo, ali su u različitim fazama procesa EU integracija. To ima i direktnе implikacije na regulatorni okvir za sektor osiguranja u ovim zemljama. Naime, Slovenija i Hrvatska, kao i ostale zemlje članice EU, od 2016. godine primjenjuju novi regulatorni režim Solventnost II i usmjerene su ka daljem ispunjavanju uslova Solventnosti II i uspostavljanju odgovarajućeg procesa izveštavanja. Ove zemlje su okončale i kritične faze procesa liberalizacije tržišta osiguranja od

autoodgovornosti. Pored toga, sa početkom 2023. godine one počinju i sa implementacijom MSFI 17.

S druge strane, ostale zemlje regije još uvijek provode stari regulatorni režim i njihova tržišta osiguranja preduzimaju odgovarajuće korake u pripremi za Solventnost II. Pored toga, one se fokusiraju na pripremu za liberalizaciju tržišta osiguranja od autoodgovornosti, kao ključne vrste osiguranja, pokušavajući osigurati bolji proces nadzora i poboljšati tržišnu disciplinu. U tom smislu one populariziraju praksu upravljanja rizicima u osiguravajućim društvima i unapređuju regulativu u vezi sa osiguranjem od autoodgovornosti. Općenito posmatrano, one još uvijek nisu izvršile sve potrebne pripreme za novi regulatorni režim u svojim sektorima osiguranja. Proces liberalizacije osiguranja od autoodgovornosti se, isto tako, konstantno prolongira, a za MSFI17 se tek kreće sa nekim početnim pripremama. Realno je teško očekivati da će po prethodno navedenim pitanjima i doći do nekih značajnih promjena u narednih par godina, osim ako ne dođe do nekih značajnijih napredaka u procesu integracije u EU.

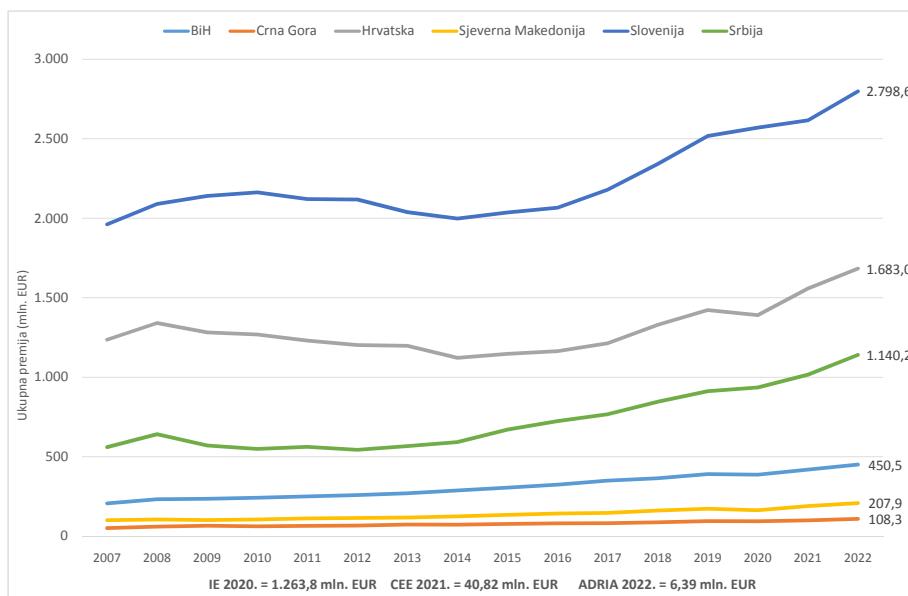
U toku 2022. godine nije bilo promjena ni u institucionalnom okviru. Nadzor nad sektorom osiguranja u BiH, Crnoj Gori, Sjevernoj Makedoniji i Sloveniji je i dalje organizovan putem posebnih nadzornih agencija za sektor osiguranja, u Hrvatskoj putem agencije za nadzor nebanskarskih finansijskih institucija (HANFA), a u Srbiji od strane Narodne banke Srbije. Supervizori pokazuju sve veći nivo profesionalnosti, svjesni činjenice da je povjerenje javnosti u nadzorne organe izuzetno važno za ublažavanje bilo kakvog potencijalnog udara na sektor osiguranja.

Dugoročni trendovi za period 2007-2022. godina

Ekonomije ADRIA regije karakteriše i bankocentričnost, jer u njima banke već duži vremenski period igraju ključnu ulogu u ekonomskoj stabilnosti i razvoju. Sektor osiguranja, koji nema tako značajnu ulogu u ovim zemljama, ipak je pokazao visok stepen otpornosti na postojeću krizu. Komparativna analiza tržišta osiguranja u zemljama ADRIA regije i poređenje sa podacima za zemlje članice Insurance Europe (IE) i cijelu regiju Srednjoistočne Evrope (CEE), otkriva raznolikost prema različitim kriterijima.²

Na Slici 2 prikazan je trend kretanja premije osiguranja zemalja ADRIA regije od 2007. godine i velike finansijske krize do 2022. godine. Možemo primjetiti da je u 2022. godini tržište nastavilo sa rastom i dostiglo novi rekord u ukupnoj premiji od 6.388,4 miliona EUR, koja je porasla za 8,38% u odnosu na 2021. godinu. S druge strane, ako posmatramo ukupnu premiju

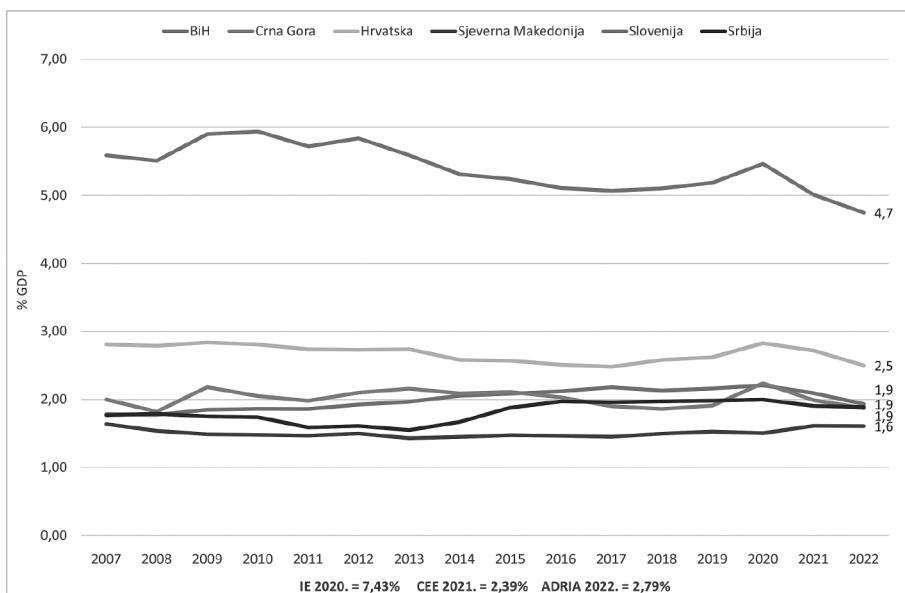
² Za analizu su korišteni podaci iz službenih izvještaja relevantnih institucija za svako pojedinačno tržište osiguranja (institucija za superviziju sektora ili udruženja osiguravatelja). Izuzetak je jedino tržište Srbije za koje Narodna banka Srbije u vrijeme izrade analize nije bila objavila službene podatke za 2022. godinu, pa su korišteni podaci preuzeti iz izvještaja koji je objavila Privredna komora Srbije.

Slika 2. Ukupna premija osiguranja tržišta osiguranja ADRIA regije u periodu 2007. – 2022. godine

osiguranja zemalja članica IE, koja je 2020. godine iznosila 1.263,8 milijarde EUR, i zemalja CEE koja je u 2021. godini iznosila 40.819 miliona EUR, jasno je da je i dalje izražen ogroman zaostatak za razvijenijim dijelom Evrope. Naime, ukupna premija osiguranja članica IE u 2020. godini bila je čak 22,8 puta veća od premije zemalja ADRIA regije, pri čemu su dva najveća tržišta ADRIA regije (Slovenija i Hrvatska) uključena i u ukupnu premiju IE. Ukupna premija ADRIA regije predstavljala je 14,4% ukupne premije svih zemalja CEE u 2021. godini, a ova regije činila je tek nešto više od 0,5% ukupne svjetske premije za 2021. godinu. Ovi podaci ukazuju na to da je, posebno u zemljama ADRIA regije koje nisu članice EU, razvoj kulture osiguranja još uvijek u inicijalnoj fazi.

Prethodno konstatovani zaostatak u razvoju tržišta osiguranja ADRIA regije potvrđuju i podaci o penetraciji i gustoći osiguranja. Slika 3 pokazuje trendove u penetraciji osiguranja, odnosno udjelu premije osiguranja u GDP-u, a Slika 4 u gustoći osiguranja ili premiji osiguranja po glavi stanovnika za pojedine zemlje ADRIA regije. Prosječna penetracija osiguranja za region je neznatno smanjena sa nivoa od 2,94%, koliko je zabilježeno u 2021. godini, na nivo od 2,79% u 2022. godini. Gustoća osiguranja u ADRIA regiji je pratila trend ukupne premije osiguranja u 2022. godini, iznosila je 342,59 EUR i veća je za 9,32% u odnosu na 2021. godinu. Članice IE su u 2020. godini imale penetraciju osiguranja 7,43% (2,38 puta veću nego u ADRIA regiji), a gustoća osiguranja iznosila je 2.093,83 EUR (7,26 puta veća nego u ADRIA

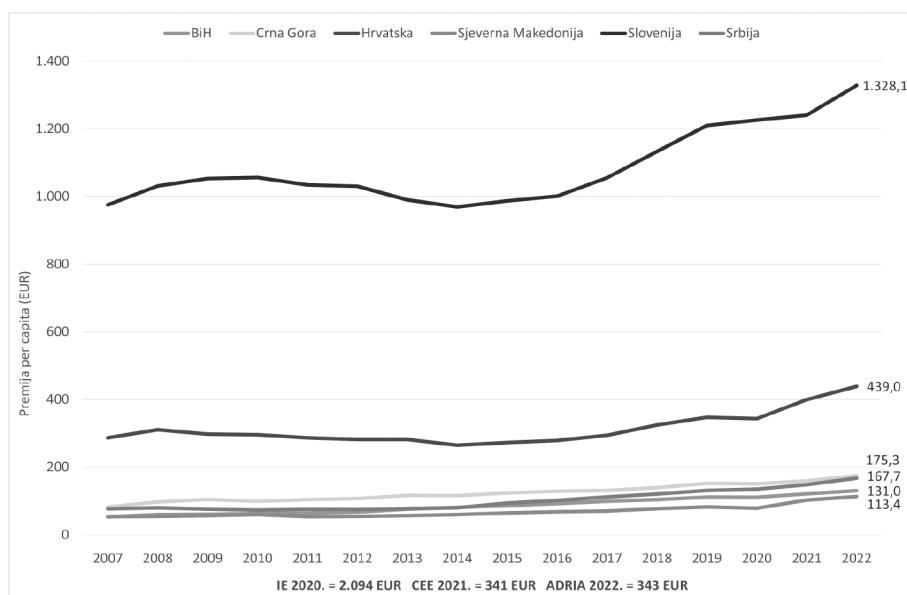
Slika 3. Penetracija osiguranja na tržištu ADRIA regije u periodu 2007. – 2022. godine

regiji). Zemlje CEE su u 2021. godini imale prosječnu penetraciju od 2,39% što je ispod prosjeka ADRIA regije i gustoću od 341 EUR, što je više od prosjeka ADRIA regije u 2021. godini (313,38 EUR).

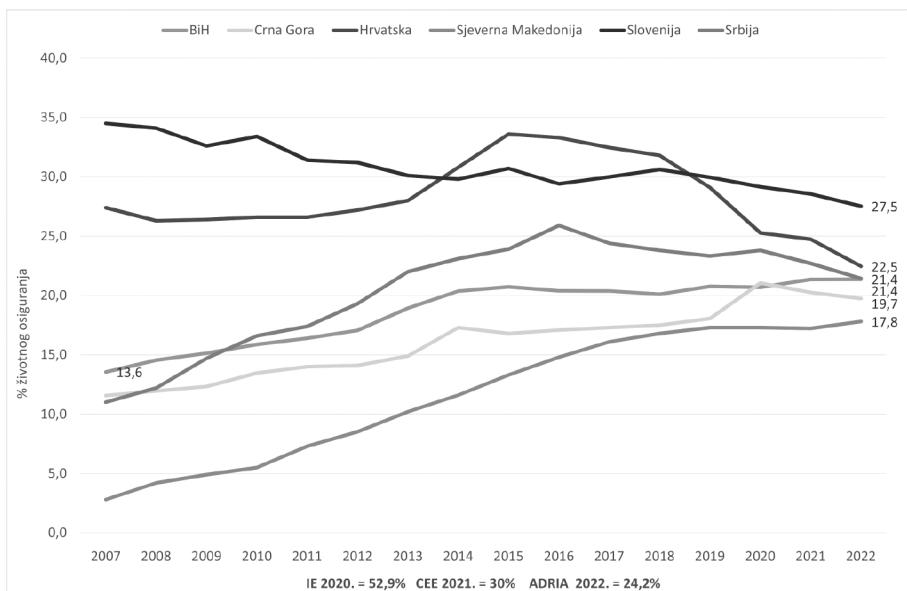
Najveći doprinos dostignutom nivou penetracije i gustoće osiguranja u regiji imala je Slovenija kod koje je u 2022. godini zabilježen nivo penetracije od 4,74% i to je najblže prosjeku IE. Penetracija osiguranja u drugim zemljama ADRIA regije kretala se od 1,6% u Sjevernoj Makedoniji do 2,5% u Hrvatskoj.

Slovenija je, također, imala daleko najbolji pokazatelj gustoće osiguranja (1.328,11 EUR), a sve ostale zemlje regiona, osim Hrvatske (439 EUR), i dalje imaju karakteristike nerazvijenih tržišta osiguranja sa gustoćom osiguranja manjom od 200 EUR (od 175,31 EUR u Crnoj Gori do 113,39 EUR u Sjevernoj Makedoniji).

Kada je u pitanju struktura premije osiguravatelja u ADRIA regiji, prosječno učešće životnih osiguranja u ukupnoj premiji je u 2022. godini iznosilo 24,21%, dok je u prethodnoj godini bilo 25,52%. Istovremeno, što se tiče strukture premije osiguranja članica IE, prosječno učešće životnih osiguranja u ukupnoj premiji u 2020. godini iznosilo je 52,87%, dok je u zemljama CEE u 2021. godini iznosilo 30,23%. Na Slici 5 vidimo da je najveće učešće životnih osiguranja u ukupnoj premiji u 2022. godini, kao i obično, registrovano u Sloveniji (27,52%), a najmanje u Sjevernoj Makedoniji (17,81%). Ostale zemlje imaju učešće životnog osiguranja oko 20%.

Slika 4. Gustoća osiguranja tržišta osiguranja ADRIA regije u periodu 2007. – 2022. godine

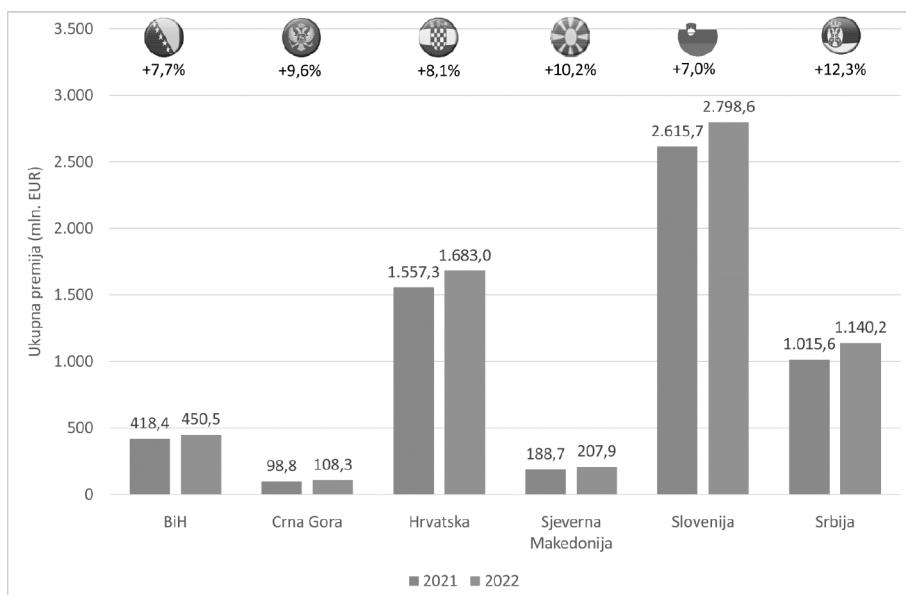
Slika 5. Učešće životnog osiguranja u ukupnoj premiji tržišta ADRIA regije u periodu 2007. – 2022. godine

Rast tržišta i tržišna koncentracija u 2022. godini

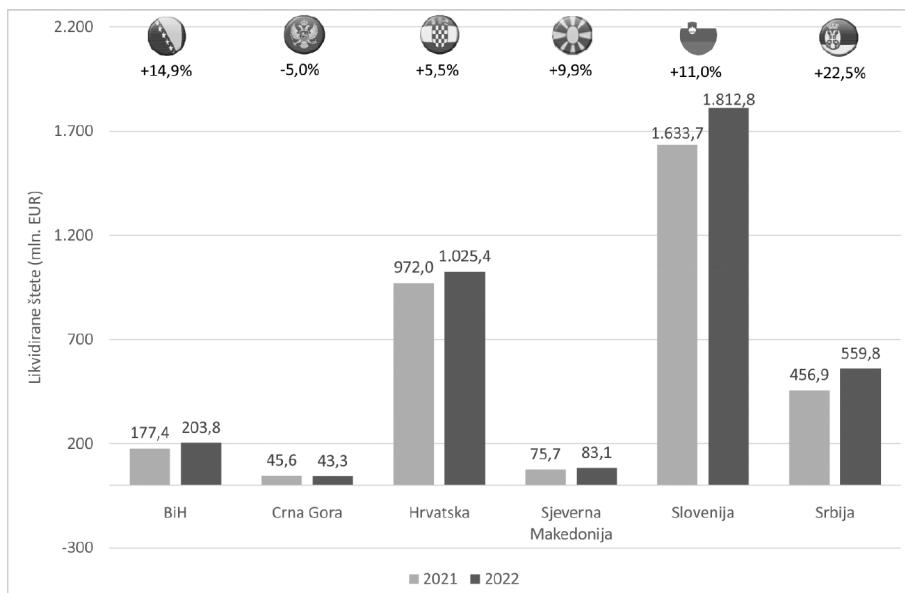
Detaljni pregled tržišta osiguranja u ADRIA regiji u 2021. i 2022. godini potvrđuje raznolikost među zemljama u pogledu različitih kriterija.

Analizu specifičnih tržišnih indikatora počećemo podacima o veličini tržišta koji su prikazani na Slici 6. Slovenija, sa ukupnom premijom od 2.798,6 miliona EUR čini 43,8% ukupnog tržišta u 2022. godini. Ona je ostvarila i najveći rast u odnosu na 2021. godinu u absolutnom iznosu od 182,84 miliona EUR (7%), dok je najveći relativni rast od 12,3% (124,58 miliona EUR) ostvaren u Srbiji. Inače, sva tržišta regije su u 2022. godini ostvarila rast što je pokazatelj nastavka oporavka nakon pandemije, kao i dobre reakcije na ukrajinsku krizu.

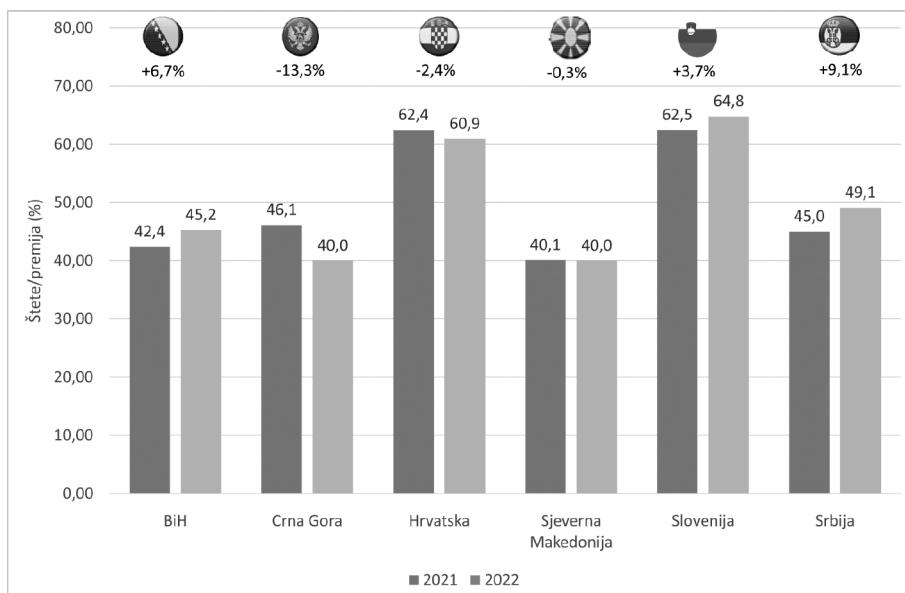
Uporedno sa rastom premije zabilježen je i rast likvidiranih šteta, koje su na nivou tržišta u 2022. godini iznosile 3.728,4 miliona EUR i porasle za 10,9% u odnosu na 2021. godinu. Pojedinačno, samo je Crna Gora u 2022. godini imala pad ukupnih šteta od 2,26 miliona EUR (5%), a sve ostale zemlje imale su povećanje koje je u absolutnom iznosu bilo najveće u Sloveniji od 179,14 miliona EUR (11%), a u relativnom u Srbiji od 22,5% (102,9 miliona EUR). Osim Slovenije sa ukupnim štetama od 1.812,8 miliona EUR, u 2022. godini

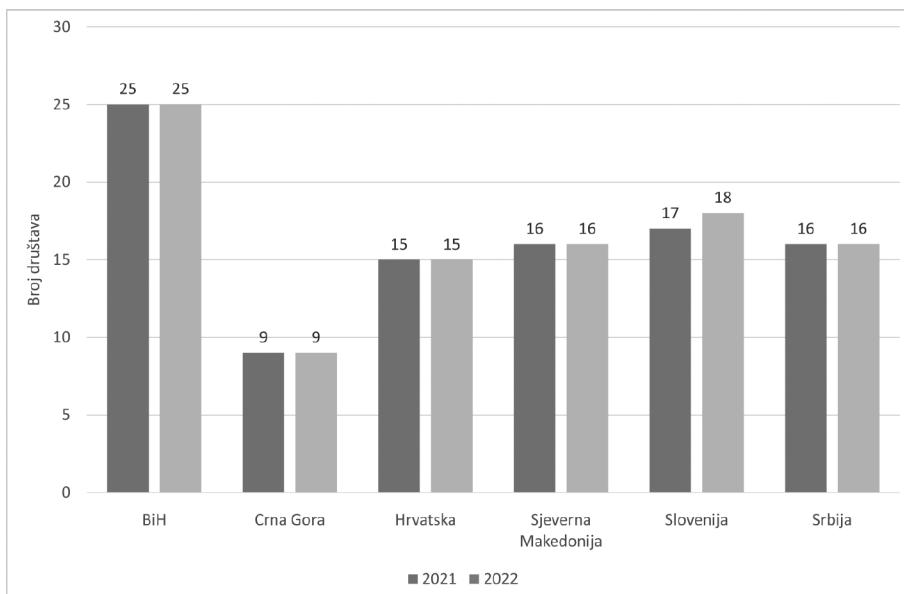
Slika 6. Ukupna premija tržišta osiguranja zemalja ADRIA regije u 2021. i 2022. godini

Slika 7. Likvidirane štete na tržištu osiguranja ADRIA regije u 2021. i 2022. godini

Slika 8. Kvote štete na tržištu osiguranja ADRIA regije u 2021. i 2022. godini

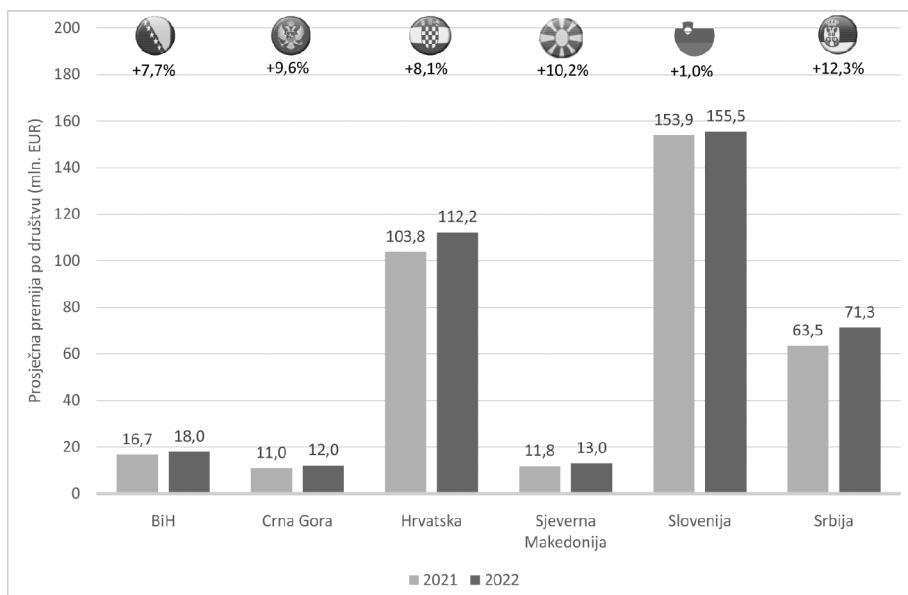
Slika 9. Broj društava za osiguranje ADRIA regije u 2021. i 2022. godini

i Hrvatska je prešla prag od miliardu EUR (1.025,4 miliona EUR). Slika 7 pokazuje podatke o iznosima likvidiranih šteta na pojedinačnim tržištima.

Rast likvidiranih šteta je logična posljedica povećanja premije, ali i prisutne inflacije u 2022. godini. Ako posmatramo odnos između premije i šteta možemo primijetiti da je došlo i do očekivanog povećanja kvote šteta, odnosno rast likvidiranih šteta bio je veći od rasta premije. Na nivou tržišta kvota šteta je povećana sa 57,02% u 2021. godini na 58,36% u 2022. godini. Pojedine zemlje bilježe smanjenje kvote šteta (Crna Gora od 13,3%, Hrvatska od 2,4% i Sjeverna Makedonija od 0,3%), a rast kvote šteta bio je najveći u Srbiji (9,1%), a zatim u BiH (6,7%) i Sloveniji (3,7%). S obzirom na to da kod obračuna kvote šteta nije korištena mjerodavna premija i mjerodavne štete, teško je donijeti zaključak da li će se dodatni efekti inflacije iz 2022. godine prenijeti na naredni period.

Ukupan broj društava u ADRIA regiji u 2022. godini je 107, od čega je 8 društava za reosiguranje. Na Slici 9 vidimo da je u odnosu na 2021. godinu jedino u Sloveniji došlo do promjene broja društava za osiguranje.

Prosječna premija po društvu od 64,53 miliona EUR ukazuje na činjenicu da je na tržištu ADRIA regije broj društava koja posluju neproporcionalno veliki u odnosu na realizovanu premiju. Na Slici 10 vidimo da je to posebno izraženo u Crnoj Gori, Sjevernoj Makedoniji i BiH u kojima je prosječna premija po društvu u 2022. godini iznosila 12, 13 i 18 miliona EUR, respektivno.

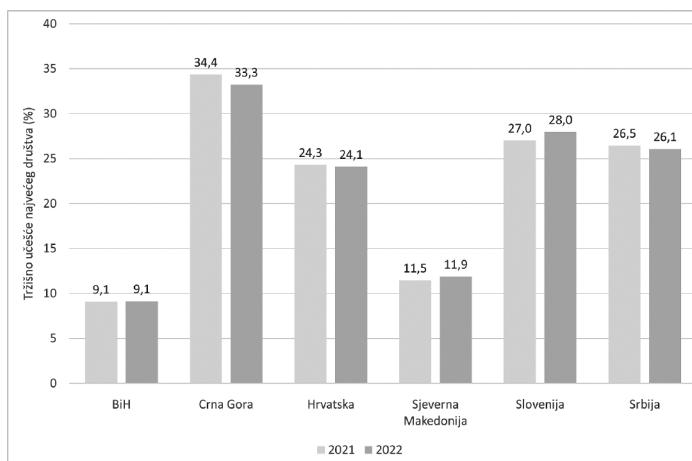
Slika 10. Prosječna premija po društvu na tržišta osiguranja ADRIA regije u 2021. i 2022. godini

Naime, u ove tri zemlje, koje participiraju u 2022. godini u ukupnoj premiji ADRIA regije sa tek 12%, poslovalo je 50 društava za osiguranje, što je više od polovine ukupnog broja društava u regiji. S druge strane, jedino su Slovenija sa 155,5 miliona EUR i Hrvatska sa 112,2 miliona EUR imale prosječnu premiju po društvu veću od 100 miliona EUR. Najveće povećanje prosječne premije po društvu u absolutnom iznosu ostvareno je u Hrvatskoj u iznosu od 8,38 miliona EUR (8,1%), a u relativnom iznosu u Srbiji sa povećanjem od 12,3% (7,79 miliona EUR). Na nivou regije prosječna premija po društvu povećana je za 4,38 miliona EUR (7,3%).

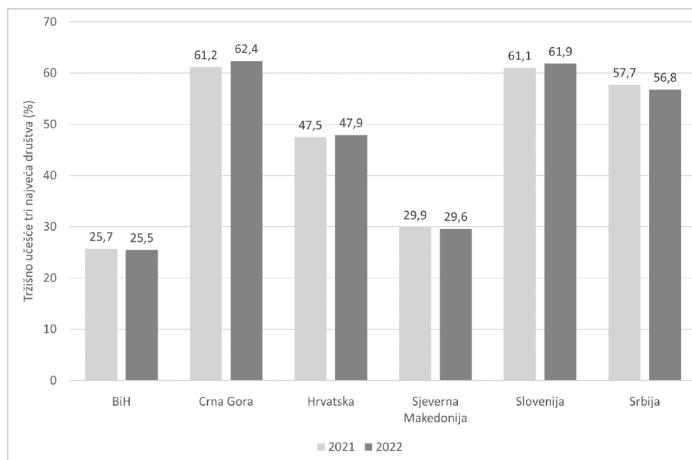
Imajući u vidu predstojeće regulatorne zahtjeve koje postavlja Solventnost II za zemlje ADRIA regije koje nisu članice EU, posljednji parametar ukazuje da se može očekivati nastavak spajanja i akvizicija osiguravajućih društava u regiji.

Odabrani indikatori koncentracije tržišta prikazani su na slikama 11-13. Slika 11 ilustruje da je Crna Gora i u 2021. godini nastavila da ima najveći tržišni udio najvećeg društva (33,3%), dok je najmanje učešće tržišni lider imao u BiH (9,1%). Tržišni lider je u odnosu na 2021. godinu ostvario najveće povećanje tržišnog učešća u Sloveniji (za 1%), a najveće smanjenje u Crnoj Gori (za 0,9%).³

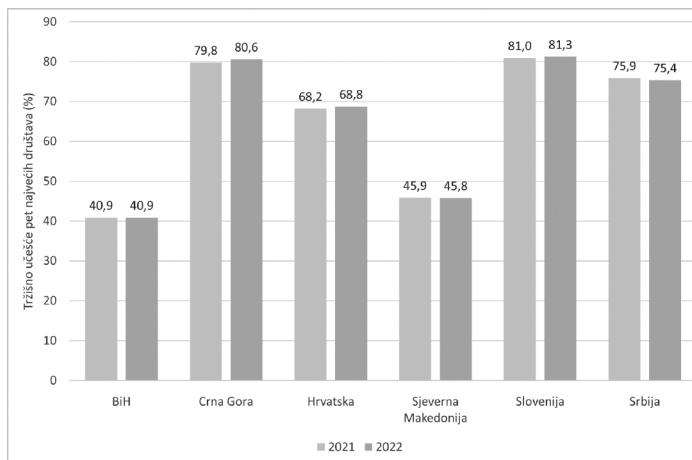
³ Podaci o tržišnom učešću pojedinih osiguravatelja za Srbiju za 2022. godinu procijenjeni su na osnovu izvještaja za III kvartal 2022. godine koji je objavila Narodna banka Srbije.

Slika 11. Tržišni udio najvećeg društva na tržistima osiguranja ADRIA regije u 2021. i 2022. godini

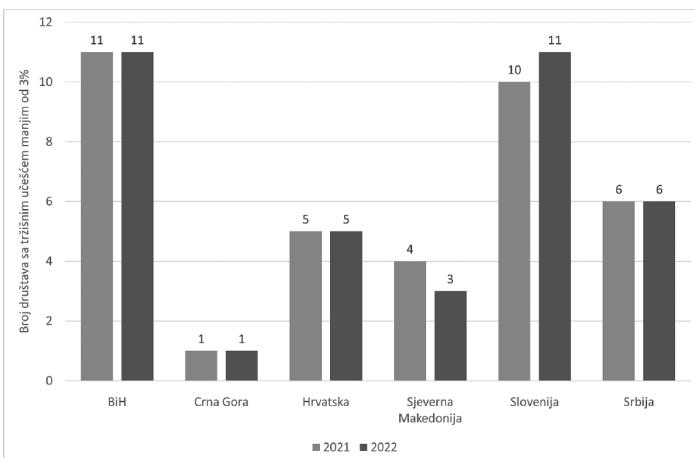

Slika 12. Tržišni udio tri najveća društva na tržistima osiguranja ADRIA regije u 2021. i 2022. godini

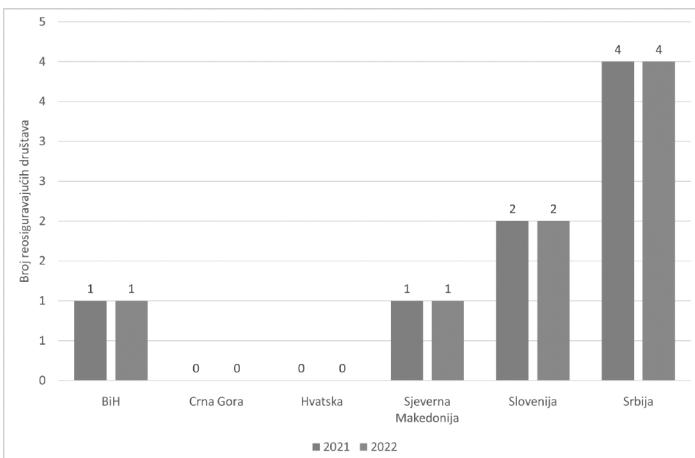

Slika 13. Tržišni udio pet najvećih društava na tržistima osiguranja ADRIA regije u 2021. i 2022. godini

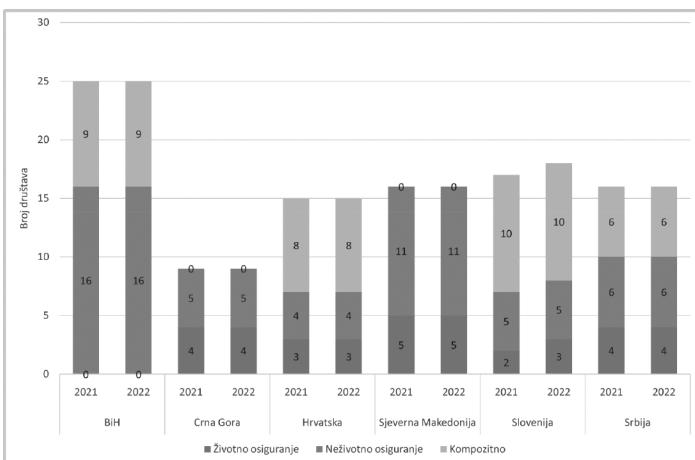
Slika 14. Broj društava sa tržišnim učešćem manjim od 3% na tržištima osiguranja ADRIA regije u 2021. i 2022. godini

Slika 15. Broj društava za reosiguranje ADRIA regije u 2021. i 2022. godini

Slika 16. Broj životnih, neživotnih i kompozitnih osiguravatelja na tržištima osiguranja ADRIA regije u 2021. i 2022. godini

Nadalje, slike 12 i 13 odnose se na tržišne udjele tri i pet najvećih kompanija, respektivno. Može se primijetiti da u svim analiziranim zemljama tri najveće kompanije pokrivaju više od 25% tržišta, a pet najvećih kompanija pokriva više od 40% ukupnog tržišta. Najveće učešće tri najviše rangirana društva po ostvarenoj premiji u 2022. godini je u Crnoj Gori (62,4%) i Sloveniji (61,9%), dok je najmanje učešće u BiH (25,5%) i Sjevernoj Makedoniji (29,6%). Slično tome, najveće učešće pet najviše rangiranih društava po ostvarenoj premiji u 2022. godini je u Sloveniji (81,3%) i Crnoj Gori (80,6%), dok je najmanje učešće u BiH (40,9%) i Sjevernoj Makedoniji (45,8%).

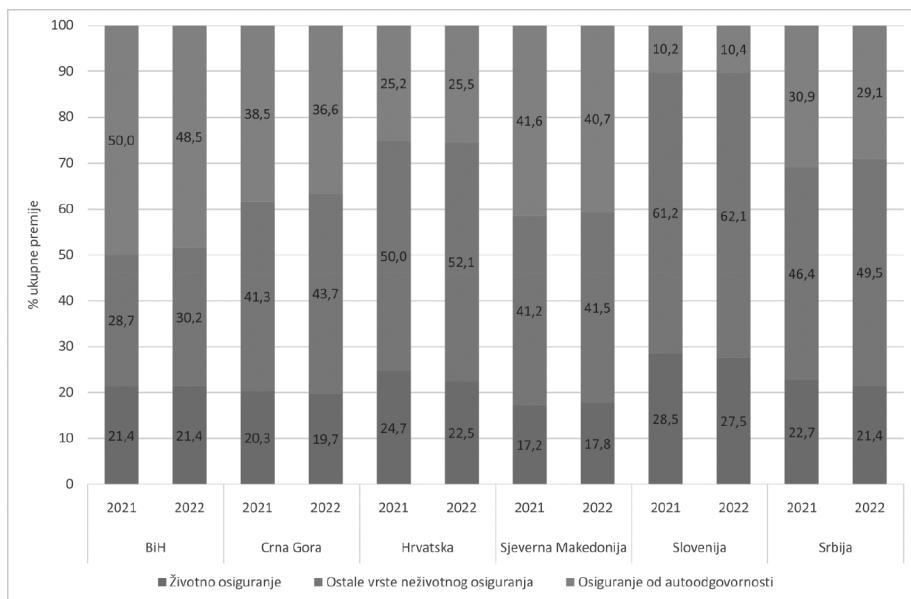
Učešće malih društava na tržištima može se aproksimirati brojem društava sa tržišnim učešćem manjim od 3%, kao što je prikazano na Slici 14. Ukupan broj društava sa tržišnim učešćem manjim od 3% u posmatranim zemljama bio je 37. Najveći broj ovih društava imale su BiH i Slovenija (po 11), a najmanji Crna gora (samo jedno društvo). Broj ovih društava u odnosu na 2021. godinu promijenjen je u Sjevernoj Makedoniji (smanjen za jedan) i u Sloveniji (povećan za jedan), dok u ostalim zemljama nije bilo promjena.

Slika 15 pokazuje da je u ADRIA regiji u posljednje dvije godine bilo aktivno 8 društava za reosiguranje, od čega četiri u Srbiji, dva u Sloveniji i po jedno u BiH i Sjevernoj Makedoniji.

Slika 16 predstavlja strukturu osiguravatelja prema vrsti osiguranja na koju su se fokusirali. Može se prepoznati dominacija neživotnih osiguravatelja (47) nad životnim (19) i kompozitnim osiguravateljima (33). Izuzetak su bile Slovenija i Hrvatska, gdje su kompozitni osiguravatelji bili više zastupljeni (10, odnosno 8). Osnivanje novih kompozitnih osiguravatelja po važećoj regulativi uglavnom više nije moguće, odnosno životno i neživotno osiguranje mora biti odvojeno. Kao posljedica toga, malim domaćim osiguravateljima je puno lakše pokrenuti aktivnosti u neživotnom nego u životnom osiguranju. Zbog toga su poslovi životnog osiguranja na tržištima osiguranja ADRIA regije uglavnom „u rukama“ osiguravatelja koji dolaze iz EU. Efikasnost stranih osiguravatelja smanjena je nedostatkom kulture osiguranja i dominantnim interesovanjem osiguranika za auto osiguranje, posebno za obavezno osiguranje od autoodgovornosti. S druge strane, nizak nivo potencijala domaćih kompanija u poslovima životnog osiguranja primorao ih je da se fokusiraju na poslove neživotnog osiguranja.

Struktura premije i vlasnička struktura u 2022. godini

Slika 17 ilustruje učešće životnog osiguranja, osiguranja od autoodgovornosti i drugih vrsta neživotnog osiguranja na tržištima ADRIA regije u 2021. i 2022. godini. Učešće životnog osiguranja u ukupnoj premiji regije iznosilo je 24,2%, dok je osiguranje od autoodgovornosti participiralo sa 21,8%, a ostala neživotna sa 54,0%. Analitički gledano, visoko učešće osiguranja od autoodgovornosti na tržištu u 2022. godini evidentno je u BiH (48,5%), Sjevernoj

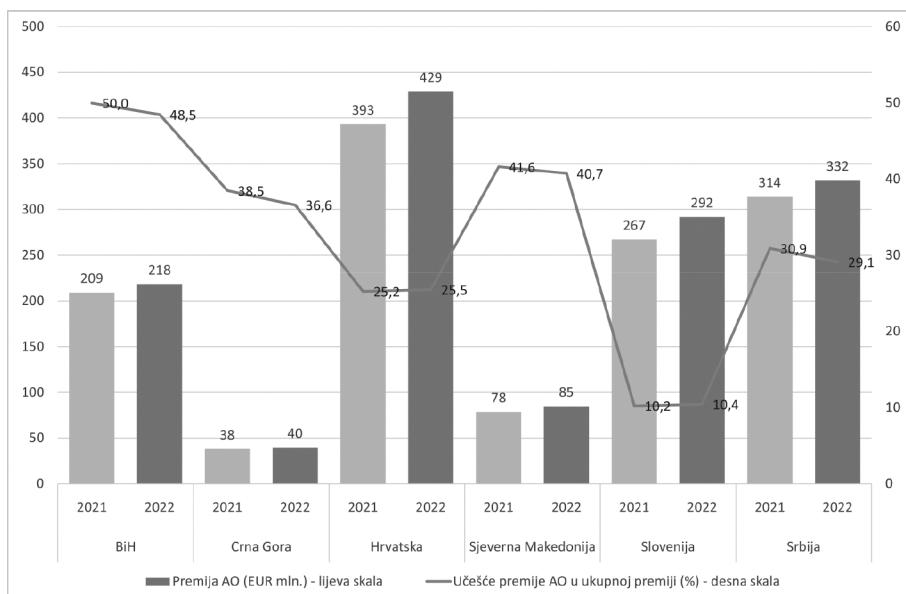

Slika 17. Učešće životnog osiguranja, osiguranja od autoodgovornosti i drugih vrsta neživotnog osiguranja na tržištu ADRIA regije u 2021. i 2022. godine.

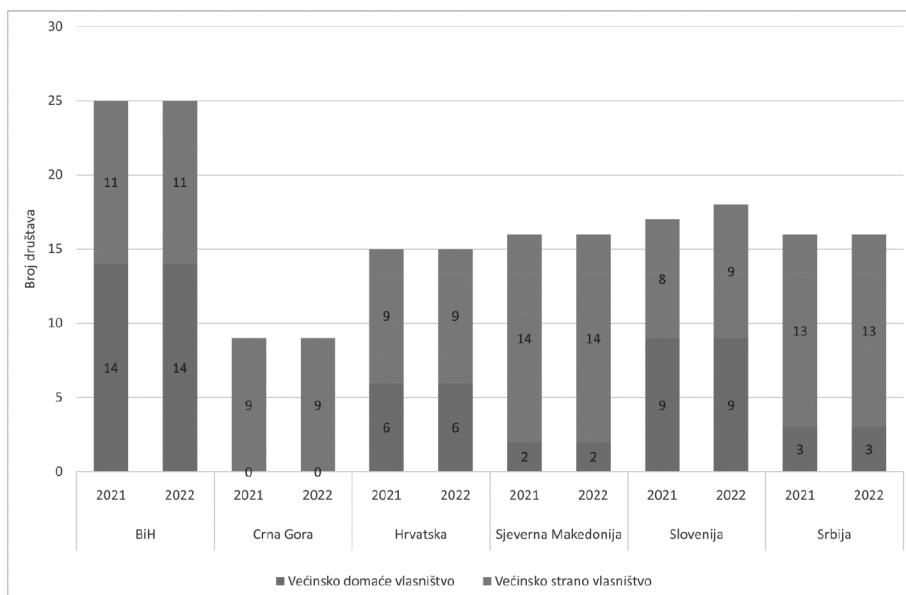
Makedoniji (40,7%) i Crnoj Gori (36,6%), dok je učešće osiguranja od autoodgovornosti u ukupnoj premiji u ostalim zemljama regije bilo manje od 30%. U 2022. godini većina zemalja zabilježila je blago povećanje učešća premije ostalih vrsta neživotnih osiguranja, na osnovu smanjenja učešća preostale dvije grupe osiguranja.

Kao što se može vidjeti na Slici 18, najmanje učešće osiguranja od autodgovornosti zabilježeno je u Sloveniji (10,4%), u kojoj je ukupna premija ove vrste osiguranja u 2022. godini iznosila 291,7 miliona EUR. Najveći iznos premije od autoodgovornosti u 2022. godini imala je Hrvatska sa 428,8 miliona EUR i Srbija sa 331,7 miliona EUR. Na cijelom tržištu regije premija osiguranja od autoodgovornosti povećana je za 95,6 miliona EUR (7,4%). Najveće povećanje premije u absolutnom iznosu imala je Hrvatska od 35,7 miliona EUR (9,1%), a u relativnom iznosu Srbija sa 9,3% (24,9 miliona EUR).

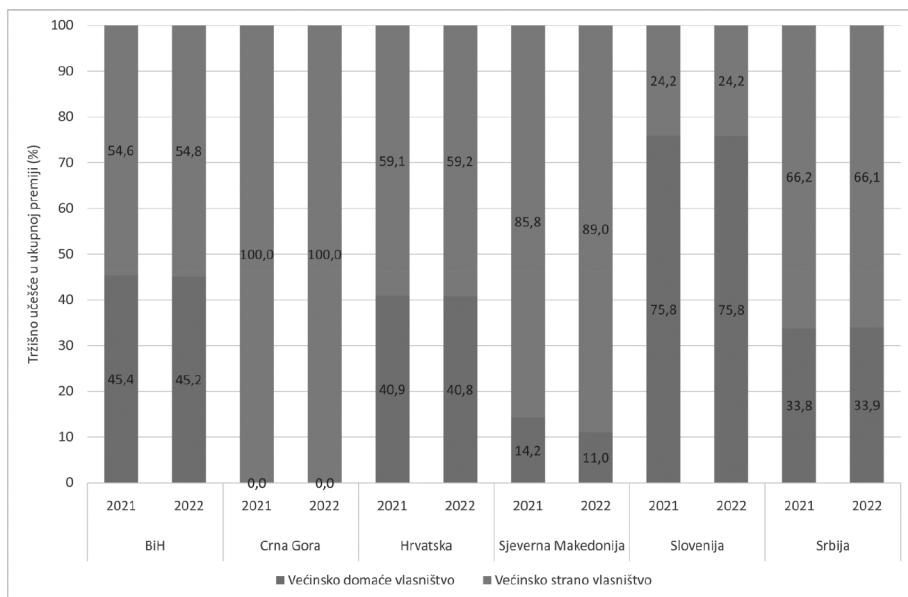
Komparativnu analizu tržišta osiguranja ADRIA regije završićemo podacima o broju društava prema strukturi vlasništva i njihovom učešću u ukupnoj premiji i premiji životnog osiguranja. Slika 19 pokazuje da broj društava sa većinskim stranim vlasništvom dominira sa gotovo dvije trećine ukupnog broja društava. To je posebno izraženo u Crnoj Gori gdje je svih 9 društava sa većinskim stranim vlasništvom, zatim u Sjevernoj Makedoniji sa 14 od 16 i Srbiji sa 13 od 16 društava. Jedino je u BiH veći broj kompanija sa domaćim

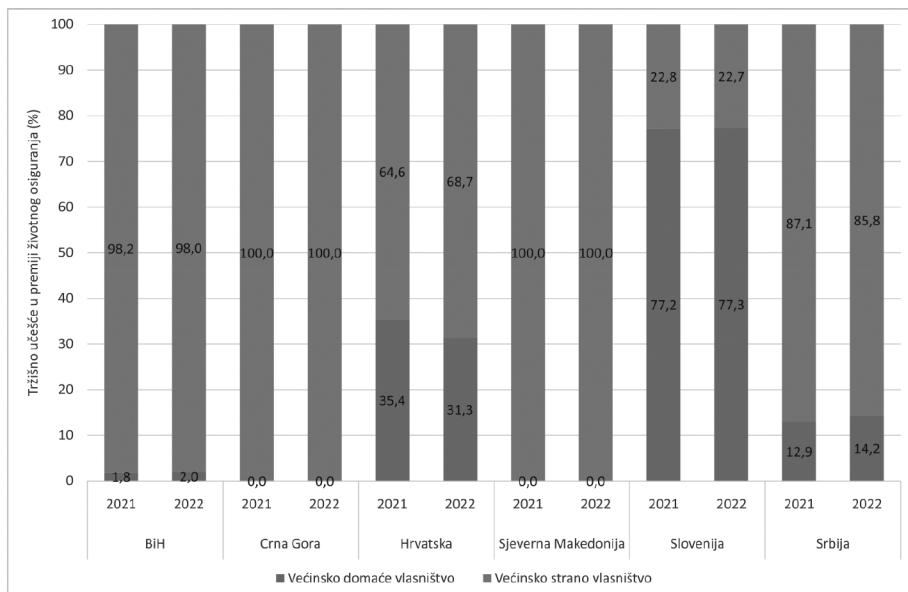
Slika 18. Učešće osiguranja od autoodgovornosti na tržištima osiguranja ADRIA regije u 2021. i 2022. godini

Slika 19. Broj društava sa većinskim domaćim i stranim vlasništvom na tržištima osiguranja ADRIA regije u 2021. i 2022. godini

Slika 20. Tržišno učešće društava sa većinskim domaćim i stranim vlasništvom na tržištu osiguranja ADRIA regije u 2021. i 2022. godini

Slika 21. Tržišno učešće u premiji životnog osiguranja društava sa većinskim domaćim i stranim vlasništvom na tržištu ADRIA regije u 2021. i 2022. godini

vlasništvom, odnosno 14 od 25, dok je u Sloveniji u 2022. godini bilo po 9 društava u obje kategorije. Međutim, kada je riječ o društima sa većinskim stranim vlasništvom, imamo mnogo primjera da osiguravatelji iz jedne zemlje regije, poput Slovenije i Hrvatske, poslju na tržišta drugih zemalja regije, poput BiH, Crne Gore, itd.

Sa Slike 20, koja pokazuje tržišno učešće društava u većinskom domaćem i stranom vlasništvu, može se zaključiti da su strani osiguravatelji nastavili da učestvuju sa više od 50% u ukupnoj premiji u većini zemalja, iako su u 2022. godini imali 46,5% učešća u ADRIA regiji, što je posljedica malog učešća u Sloveniji (24,2%). Nakon Crne Gore, u kojoj pokrivaju cijelo tržište, najveće učešće osiguravatelja u stranom vlasništvu u 2022. godini prisutno je u Sjevernoj Makedoniji (89,0%) i Srbiji (66,1%).

Kada je riječ o raspodjeli premije životnog osiguranja u 2022. godini, Slika 21 pokazuje potpuno drugačiju situaciju. Naime, osiguravatelji u većinskom stranom vlasništvu pokrivaju cijelo tržište životnog osiguranja u Crnoj Gori i Makedoniji te 98,0% tržišta životnog osiguranja u BiH i 85,8% tržišta u Srbiji. U ukupnoj premiji životnog osiguranja regije učestvuju sa 55,2%, što je posljedice njihovog relativno malog učešća u Sloveniji (22,7%) koja ujedno ima i najveće tržište životnog osiguranja od 770,0 miliona EUR, što je gotovo polovina (49,8%) od 1.546,9 miliona EUR premije osiguranja života za cijelu regiju.

Zaključna razmatranja

Uzimajući u obzir sve prethodno navedeno o tržištima osiguranja ADRIA regije, može se uočiti mnoštvo sličnosti, ali i značajne razlike između pojedinačnih tržišta. Ključna odrednica tržišta cijele regije je, nesumnjivo, njegova opšta nerazvijenost u odnosu na zemlje Zapadne Evrope (članice IE) i blagi zaostatak za zemljama CEE. Ipak, jasno je i da postoji veliki potencijal za rast društava za (re)osiguranje, posebno onih vezanih za životna i druga neživotna osiguranja.

Pandemijska, a nakon nje i ukrajinska kriza utjecale su na sektor osiguranja u skladu sa njegovim specifičnostima i značajem pojedinih linija poslovanja osiguravatelja na rezultate ukupnog tržišta. S obzirom na to da je na tržištu dominantno osiguranje od autoodgovornosti, koje je obavezno, kriza nije značajno utjecala na ovaj segment poslovanja osiguravatelja regije. U ovom segmentu osiguravatelji su nastavili sa poslovanjem bez značajnih smetnji, tako da je i cijelo tržište pokazalo visok stepen otpornosti na inflaciju u 2022. godini.

Bankcentričnost, koja je veoma izražena u regiji, nameće potrebu osiguravajućih društava da, po pitanju životnog i nekih vrsta neživotnog osiguranja, razvijaju dodatne kanale prodaje u saradnji sa bankama. Jaz osiguranja je puno više izražen u odnosu na razvijeni dio Evrope, tako da osiguravajuća društva kao finansijske institucije i dalje imaju sekundarni značaj u ekonomijama

regije. Nedovoljno aktivnosti se preduzima na razvijanju kulture osiguranja, a za mnoge rizike (npr. cyber rizici ili rizici od prirodnih katastrofa) još uvijek nema konkretnih ponuda od strane sektora osiguranja. Umjesto na razvoj ukupnog tržišta, osiguravatelji su fokusirani na povećanje tržišnog učešća, što veoma često dovodi do različitih vidova nelojalne konkurenčije.

Prisutan je visok nivo korelacije razvoja tržišta osiguranja sa procesom evropskih integracija. To se najbolje može vidjeti po promjenama u regulatornom okviru koje su u većini zemalja usporene i prate usporeni proces evropskih integracija. Implementacija Solventosti II, liberalizacija tržišta osiguranja od autoodgovornosti, kao i implementacija MSFI 17, vjerovatno će čekati na očekivano okončanje evropskih integracija u zemljama koje još nisu članice EU.

Pandemijska kriza doprinijela je ubrzajući digitalizaciju, tako da osiguravajuća društva u svojim organizacionim hijerarhijama u sve većoj mjeri koriste modele zasnovane na online komunikaciji i vrlo brzo se prilagođavaju promijenjenom ponašanju klijenata. Drugim riječima, osiguravatelji su počeli da svoje poslovne modele prilagođavaju tekućim promjenama u okruženju, što je u nekim segmentima poslovanja rezultiralo smanjenjem operativnih troškova i racionalizacijom poslovanja.

Summa summarum, tržište osiguranja ADRIA regije je u 2022. godini intenziviralo rast i relativno dobro reagovalo na posljednju krizu praćenu inflacijom. S druge strane, u poređenju sa razvijenim dijelom Evrope, taj rast je još uvijek daleko od potrebnog. U tom smislu, a uvažavajući ukupne karakteristike regionalnih ekonomija, u narednom periodu može se očekivati ekspanzija tržišta osiguranja, puno veća u odnosu na druge sektore ekonomije regije.